

Ammattikorkeakoulujen kielten ja viestinnän opettajien kansainvälistymiskokemuksista

Taina Juurakko-Paavola

Opetus- ja kulttuuriministeriö (2012) on nostanut kansainvälistymisen yhdeksi keskeiseksi kehittämiskohteeksi ammattikorkeakouluissa. Kansainvälistymiselle on annettu myös tietty painoarvo ammattikorkeakoulujen rahoitusmallissa: sekä henkilöstön että opiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus on nostettu mittareiksi, samoin ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden osuus (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014). Miten nämä kansainvälistymispyrkimykset näkyvät ammattikorkeakoulujen kielten ja viestinnän opettajien työssä ja millainen rooli heillä on koulunsa kansainvälistymisessä? Näitä kysymyksiä selvitettiin kyselytutkimuksella, johon osallistui 159 amk-kielten ja viestinnän opettajaa. Artikkelissa heistä kaikista käytetään yhteistä nimitystä kieltenopettaja.

Taustatietoja vastaajista ja kansainvälisistä vaihdoista

Ammattikorkeakoulujen kielten ja viestinnän asiantuntijatiimi toteutti marraskuussa 2013 laajan kyselyn ammattikorkeakoulujen kieltenopettajien kansainvälistymisvalmiuksista. Kysely lähetettiin sähköpostiviestinä ammattikorkeakoulujen vastuuopettajalistan kautta marraskuussa 2013. Kyselyyn saatiin 159 vastausta 24 ammattikorkeakoulusta. Yksittäisistä ammattikorkeakouluista vastauksia tuli 2–18. Vain kahdesta ammattikorkeakoulusta ei saatu ollenkaan vastauksia.

Vastaajista 88 prosenttia oli naisia. Tavallisimmin vastaaja oli 41–50-vuotias (31 %) tai

51–60-vuotias (42 %), ja hänellä oli ylempi korkeakoulututkinto (85 %). Jatkotutkinnon oli suorittanut 13 prosenttia vastanneista. Vastaajien opettama kielivalikoima oli laaja, ja monet heistä opettivat useampaa kieltä. Eri kieliä opettavien osuudet olivat seuraavat: englantia (49 %), ruotsi (38 %), äidinkieli/viestintä (26 %), suomi toisena kielenä (15 %), saksa (15 %), venäjä (7 %), ranska (5 %), espanja (4 %), muut kielet (4 %) ja finska (3 %). Yli 70 prosenttia vastaajista oli työskennellyt kieltenopettajana vähintään 10 vuotta.

Kansainväliseen vaihtoon oli osallistunut vähintään kerran noin puolet vastanneista. Kerran vaihdossa oli ollut 16 %:a vastanneista, ja saman verran oli myös yli viisi kertaa vaihdossa käyneitä. Tavallisesti kyse oli ollut lyhyistä vaihdoista: alle 5 päivän vaihdossa oli ollut yksi neljäsosa ja 5-7 päivän vaihdossa neljä viidestä vaihdossa olleesta. Vähintään kuukauden vaihdossa oli ollut vajaa kymmenes vastanneista.

Tavallisinta oli, että vaihto oli ollut Erasmus-vaihto (72 % vaihdoista). Nordplus- ja Grundtvig-ohjelmat sen sijaan olivat harvinaisia vaihto-ohjelmia. Muita yleisiä rahoitustapoja olivat ammattikorkeakoulun oma rahoitus (36 %) tai hankerahoitus (15 %). Suosituimmat vaihtomaat olivat olleet Saksa, Ruotsi, Venäjä ja Iso-Britannia.

Kansainväliset vaihdot pääosin hyödyllisiä

Vastaajia pyydettiin arvioimaan 5-portaisella asteikolla vaihdon hyödynnettävyyttä omassa työssään (1=erittäin vähän hyötyä, 2=jonkin verran hyötyä, 3=en osaa sanoa, 4=paljon hyötyä, 5=erittäin paljon hyötyä). Vastauksia tähän kysymykseen saatiin 83 vastaajalta, ja heidän vastauksensa jakautuivat taulukon 1 mukaisesti. Vaihdon hyödyksi koettiin ennen kaikkea verkostoituminen sekä oman kielitaidon ja kulttuurialueen tuntemuksen ylläpito. Myös pedagogiseen kehittämiseen vaihtoon osallistuneet olivat kokeneet saaneensa pääosin hyötyä. Sen sijaan hyödyllisiä yhteisiä opetuskokeiluita ja hankkeita ei vastausten perusteella näyttänyt syntyneen kuin noin kolmasosan mielestä.

Taulukko 1. Amk-kieltenopettajien käsityksiä vaihdon hyödynnettävyydestä omassa työssä (% vastaajista)

	1 = erittäin vähän	2 = jonkin verran	3 = ei osaa sanoa	4 = paljon	5 = erittäin paljon	Keskiarvo
Oman kielitaidon sekä	3,7	11,0	12,2	29,3	43,9	3,99

kieli- ja kulttuurialueen

tuntemuksen

ylläpitäminen (N=82)

Pedagoginen kehittäminen (N=82)	4,9	18,3	24,4	40,2	12,2	3,37
---------------------------------	-----	------	------	------	------	------

Verkostoituminen (N=83)	1,2	7,2	12,1	26,5	53,0	4,23
-------------------------	-----	-----	------	------	------	------

Yhteiset opetuskokeilut ja hankkeet (N=81)	27,9	8,6	29,6	22,2	12,4	2,84
--	------	-----	------	------	------	------

Kun yhteisistä opetuskokeiluista ja hankkeista kysyttiin avokysymyksen avulla, 50 vastaajaa mainitsi esimerkkejä. Nämä kuitenkin useimmiten liittyivät oman opetuksen kehittämiseen, eivätkä varsinaisesti olleet hankkeita, vaan esimerkiksi verkko-opetuskokeiluja ja uuden oppimateriaalin laatimista.

Reilu kolmasosa mukana kansainvälisissä hankkeissa

Kansainvälisissä hankkeissa mukanaolosta kokemusta oli noin kolmasosalla kyselyyn osallistuneista vuosilta 2003–2013. Yhdessä kv-hankkeessa mukana olleiden osuus oli 18 %, kahdessa 8 % ja useammassa kuin kahdessa 11 %. Niitä, jotka kertoivat olleensa mukana hankkeissa, pyydettiin vielä vastaamaan tarkentaviin kysymyksiin. Suurin osa oli ollut mukana muissa kuin kansainvälisissä kielihankkeissa: muihin hankkeisiin oli osallistunut 64 prosenttia vastanneista, kielihankkeisiin 38 %. Kielihankkeista esimerkkeinä mainittiin mm. Kielisalkkuhanke (ELPIPL), HERA-hanke ja CEF Professional -hanke.

Suurimpaan osaan hankkeista rahoitus oli tullut EU:lta. Hankkeissa opettajat olivat olleet mukana erilaisissa rooleissa. Kolme neljästä oli ollut mukana hankeosallistujana. Muutama oli toiminut projektipäällikkönä ja vajaa viidesosa projektikoordinaattorina. Yksittäisiä vastaajia oli työskennellyt suunnittelijana, kielentarkistajana tai opettajana.

Hankkeet oli pääosin integroitu opetukseen (74 %). Seuraavat esimerkit havainnollistavat, miten integrointi oli toteutettu:

"Hanke oli osana opintojakson suoritusta, kaikkien ei tarvinnut valita hanketta."

"Hanke on osa opetusta eli hanke on rakennettu osaksi opintojaksoa. Oppimateriaalit on uusittu palvelemaan hankkeen tavoitteita ja sisältöjä."

"Opiskelijat toimijoina/työntekijöinä hankkeen seminaareissa (suunnittelu, toteutus)."

"Kansainvälinen projektiviikko, jossa yksi kaikille pakollinen kurssi hoidetaan vierailevien opiskelijoiden voimin."

"Kansainvälisyshankkeessa järjestimme opiskelijoille työhakuvalmennusta ja ohjasimme harjoittelupaikan etsinnässä."

Kotikansainvälistyminen keskeistä

Kyselyssä määriteltiin, että kotikansainvälistyminen tarkoittaa kotimaassa hankittuja kansainvälisiä kokemuksia ja tutustumista vieraisiin kulttuureihin. Vastaajista kolme neljästä oli ollut mukana edistämässä kotikansainvälistymistä omassa ammattikorkeakoulussaan. Suurin osa heistä (60 %) koki roolinsa tärkeäksi tai erittäin tärkeäksi, kun taas vajaa kolmannes oli sitä mieltä, että kieltenopettajan rooli on vähemmän tärkeä.

Kieltenopettajat olivat olleet mukana kotikansainvälistymisessä monella eri tavalla. Muutama heistä kertoi toimivansa koulussaan alansa tai koulutusohjelmansa kv-koordinaattorina. Monella oli kokemusta kansainvälisten vieraiden isännöimisestä tai kv-viikkojen, -päivien tai vierailuluentojen järjestämisestä. Usea opettaja oli myös vetänyt Tandem-kursseja, joissa tavoitteena oli ollut joko suomenkielisten tutkinto-opiskelijoiden ja vaihto-opiskelijoiden tai suomenkielisten ja vieraskielisten tutkinto-opiskelijoiden yhteensaattaminen. Suomea vieraskielisille opettavat kokivat roolinsa tärkeiksi opiskelijoiden tutustuttamisessa suomalaiseen kulttuuriin ja työelämään. Englannin opettajista puolestaan osa opetti monikulttuurisia ryhmiä, joissa opiskelijoiden kanssa käsitellään kulttuurienvälisen viestinnän kysymyksiä. Seuraavat esimerkit havainnollistavat, miten kieltenopettajat olivat edistäneet kotikansainvälistymistä omilla oppitunneillaan.

"Tunneilla eri kulttuurien edustajia eri maista."

"Kohdekielialueella työskentelevien alumnien Skype-haastattelut ja tulosten välittäminen muulle opintoryhmälle (opiskelijat ovat haastatelleet)."

"Olen hankkinut koululle pohjoismaisia vieraita ja osallistunut opiskelijoiden kanssa seminaareihin."

"Meidän opiskelijamme ovat kertoneet tunneilla omista opiskelijavaihtokokemuksistaan (ympäri maailmaa)."

Kaiken kaikkiaan vastauksista välittyy pääosin se ajatus, että kieltenopettajat pyrkivät kannustamaan opiskelijoitaan kansainvälistymään kaikin mahdollisin keinoin. He auttavat ja tukevat niin suomalaisia vaihtoon lähteviä opiskelijoita kuin Suomessa opiskelevia vieraskielisiä opiskelijoita. Noin 30 prosenttia vastaajista kuitenkin arvioi roolinsa vähemmän tärkeäksi. Joissakin vastauksissa tuli esille, että kieltenopettajaa ei ole koskaan pyydetty mihinkään kansainvälistymishankkeeseen mukaan tai että kaikki työaika menee opetukseen.

Tulevaisuuden haasteita

Vastausten perusteella näyttää siltä, että kaikissa ammattikorkeakouluissa ei ole osattu ottaa käyttöön kaikkea sitä oppilaitoksen kansainvälistymisen edistämiseen liittyvää osaamista, mitä kielten ja viestinnän opettajilla olisi. Eräs vastaajista kuvasi tilannetta seuraavasti:

"Nähdäkseni oppilaitostasolla voitaisiin kansainvälistymishankkeissa enemmän hyödyntää kieltenopettajien kielitaitoa, kulttuurintuntemusta ja omaehtoisesti hankittuja kokemuksia ulkomailla opiskelusta."

Tähän mielipiteeseen on helppo yhtyä. Vastausten perusteella kieltenopettajilla olisi varmasti paljon annettavaa ammattikorkeakoulujen kansainvälistymisessä. Heillä on monenlaista osaamista ja innostusta viedä uusia ideoita eteenpäin, kuten hyödyntää verkko-opetusta yhdessä kv-partnereiden kanssa sekä kokeilla yhteisopettajuutta yhdessä kv-opettajien kanssa (ks. tark. Amk-kieltenopetuksen vastuuopettajat 2014). Ehkä heidän vain pitäisi uskaltaa tuoda rohkeammin osaamistaan ja ideoitaan esille. Lisäksi kansainvälisyysosaaminen olisi nähtävä myös ammattikorkeakouluissa laajemmin kuin pelkkänä kielitaitona, kulttuurien tuntemuksena, ulkomailla työskentelynä tai opiskeluna, kuten Piilotettu osaaminen -raportissa (2013) on todettu. Kieltenopettajilla voisi olla nykyistä tärkeämpi rooli myös tämän laajemman ja piilossa olevan kv-osaamisen edistämisessä ja esille tuomisessa: laajaan kansainvälisyysosaamisen määritelmään sisältyvät myös sellaiset ominaisuudet kuin uteliaisuus, tuottavuus ja sitkeys (Piilotettu osaaminen 2013, 43; CIMO 2015, 7). Tätä laajempaa osaamista ei osata tällä hetkellä hyödyntää riittävän hyvin suomalaisissa yrityksissä, ja siksi sen esille tuomiseksi olisi tärkeää kehittää malleja yhteistyössä työnantajien ja yritysten kanssa (CIMO 2015, 8). Tässä kehittämistyössä myös

ammattikorkeakoulujen kielten ja viestinnän opettajat voisivat olla mukana.

Kirjoittaja työskentelee tutkijayliopettajana Hämeen ammattikorkeakoulussa Ammatillisen osaamisen tutkimusyksikössä. Hän oli ammattikorkeakoulujen kielten ja viestinnän asiantuntijatiimin puheenjohtajana helmikuusta 2013 heinäkuuhun 2015.

Lähteet

Amk-kieltenopetuksen vastuuopettajat 2014. Kielten ja viestinnän vastuuopettajien ryhmätyö kansainvälisyydestä (Mikkeli 13.2.2014).
http://extra.seamk.fi/arenekr/kokousmuistiot/vastuuopettajien%20tapaamiset/Mikkelin%20materiaalit%202014/Yhteenveto_ryhmatyot_Mikkeli_2014.pdf (Luettu 17.11.2015.)

CIMO 2015. Kansainvälistyminen on kansallinen etu. CIMOn vuosijulkaisu 2015.
http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwstructure/56260_CIMOn_vuosijulkaisu_2015.pdf (Luettu 17.11.2015.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016. Kehittämissuunnitelma. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:1.
<http://minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/okm01.pdf?lang=fi> (Luettu 17.11.2015.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus 1457/2014 ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen laskentakriteereistä.
http://minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/lait_ja_saaedoekset/liitteet/sk20141457.pdf (Luettu 17.11.2015.)

Piilotettu osaaminen 2013. Demos Helsinki 2013.
http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwstructure/28224_piilotettu_osaaminen_raportti_valmis_logot.pdf (Luettu 17.11.2015.)